

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Даниела Иванова Карагяурова, ВСУ „Черноризец Храбър“, катедра „Психология“, научна специалност „Психология“

Относно: дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.2. Психология, докторска програма „Социална, организационна и консултативна психология“ на ВСУ „Черноризец Храбър“

Автор на дисертационния труд: Али Шалаби

Тема на дисертационния труд: Психологически детерминанти на психосоциалното функциониране при пациенти със сърдечна катетеризация и възможности за интервенция

Основание за представяне на становището: Заповед № 96 от 06.02..2018 г. на Ректора на ВСУ за участие в състава на научното жури по защита на дисертационен труд.

1. Информация за дисертанта и обща характеристика на представения дисертационен труд

Докторант Али Шалаби има дългогодишна кариера в здравната сфера, преминал е през редица обучения свързани със здравни грижи и психология. В този смисъл, проблемите на дисертационния труд са свързани с професионалния път на Али Шалаби, отразяват неговия личен интерес към възможните психологически детерминанти, респективно – възможностите за въздействие – върху пациенти със сърдечно-съдови заболявания.

Представеният труд е в обем 149 страници, включващ увод, седем абзаца, резюме, литература и приложения; описана е използваната литература – 191 източника, от тях – 7 са на руски език. Основният текст съдържа 27 таблици, 19 фигури и 5 приложения

Проблемът, на който е посветен дисертационната разработка е *актуален* и *значим* за социалната практика. В увода е изтъкнато широкото разпространение и „подмладяването“ на сърдечно-съдовите заболявания както и тежките последици за болните, техните близки и икономиката. Субективното възприятие за болката, проблемите на болните, хода на тяхното лечение и резултатите от предлаганите медицински услуги могат значително да се повлияват от психологически детерминанти.

В увода са представени актуалността и значимостта на проблема, въведени са основни конструкти на изследването като „бавен коронарен поток“ и „субективно възприятие за болест“; очертано е предстоящото изследване.

В литературния обзор са представени чужди изследвания посветени на бавния коронарен поток (SCF), типични признаци на SCF, възприятие за болестта и неговото отражение върху оплакванията и поведението при пациенти с коронарна болест

В следващия абзац е представена характеристика на емпиричното изследване – цел и задачи, хипотези, обект на изследването и инструментариум, процедури и статистически методи за анализ на данните. Самото изследване е проведено с две групи болни - 146 пациента, които са преминали коронарна ангиография. 80 от тях са пациенти с оклузия на коронарните артерии, а 66 са диагностицирани като пациенти с нормални коронарни артерии и бавен коронарен поток (SCF). Резултатите от изследването са представени таблично и графично със съответните им статистически характеристики и се отнасят до субективното възприятие за болестта, болката и психосоциалното функциониране. В обобщението

резултатите са систематизирани в десет заключения ориентирани към потвърждаването или отхвърлянето на хипотезите.

2. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Авторът предлага десет научни и научно-приложни приноси. Като по-значими могат да се открият:

- Открито и проверено е доказателство, че болката в гръдния кош при нормални коронарни артерии не е сърдечна; тя отразява дисфункция на ЦНС;
- Тревожните разстройства са основни етиологични фактори за болката в гръдния кош при нормални коронарни артерии; Пациентите, които имат повтаряща се необяснима гръдна болка и нормални коронарни артерии, трябва да бъдат изследвани за наличие на тревожно разстройство;
- За диагностиката и лечението на разстройства като синдрома на гръдната болка при нормални коронарни артерии, нейната връзката с тревожните разстройства трябва да се образуват и лекари и здравен персонал в болниците, които нямат психиатрична или психологическа квалификация по отношение на вероятната патофизиологична основа на тези симптоми.

Приносите на кандидата имат характер на обогатяване на съществуващи знания и приложение на научни постижения в практиката.

3. Оценка на автореферата

Авторефератът релевантно представя в синтезиран вид обхвата, съдържанието и резултатите от изследването.

4. Критични бележки, препоръки и въпроси

В качеството ми на рецензент съм отправяла критични бележки към докторанта, които са били отразени до голяма степен.

Към настоящия текст имам две бележки:

- Задачите на изследването, представени на с. 26 в дисертационния труд включват (освен задачи) и процедури на изследването (като получаване на съгласието на пациентите, раздаване на въпросници и т.н.)
- В „Приноси на дисертационния труд“ са пропуснати реални достижения, а са включени констатации, които нямат пряко отношение към изследваната проблематика (отразяват медицински резултати).

Отправените критични бележки не променят качеството и количеството на получените резултати и приноси. Като цяло, работата е написана компетентно, разкрива задълбочено познаване на проблематиката и има приносен характер.

5. Заключение

Представеният за защита дисертационен труд има характер на завършено научно изследване. Получените научни и приложни резултати имат приносен характер, което ми дава основание да считам, че дисертационния труд отговаря на Закона за развитие на академичния състав на Република България и Правилника за неговото приложение.

Предвид това предлагам Научното жури да присъди на Али Шалаби образователна и научна степен “доктор” по докторска програма: „Социална, организационна и консултативна психология“ от професионално направление 3.2 „Психология“.

Варна,
12.02.2018 г.

/доц. д-р Д. Карагяурова/
.....